

IDAG HAR VAR FEMTE GRUNDSKOLEELEV UTLÄNDSK BAKGRUND. Lärarna är den yrkesgrupp som därigenom mest påtagligt möter det mångkulturella samhället. För lärarna innebär det en gigantisk utmaning. För eleverna likaså – framför allt genom att de i skolan möter ett språk som inte är deras modersmål och som de i många fall inte behärskar fullt ut. Alla barn i Sverige har en ovillkorlig rätt till utbildning, oavsett om man har svenska som modersmål eller inte.

I detta nummer av *Forskning om undervisning och lärande* (nr 6) – som har titeln *Läraryrkets interkulturella dimensioner* – presenteras sju artiklar som var för sig belyser olika sidor av lärarnas och skolans arbete med att åstadkomma en mångkulturell skola. Det framgår också av de olika bidragen att det finns problem och brist på kunskap inom området.

INLEDNINGSVIS skriver **Inger Lindberg** om språkets betydelse för lärande i en mångspråkig skola. I sin artikel tar Inger Lindberg upp olika aspekter på språkets betydelse för skolframgång. Hon pekar på att skolan är dålig på att tillvarata och värdera flerspråkighet och flerspråkiga elevers kunskaper och erfarenheter. Istället förknippar flerspråkigheten ofta med problem och brister. Hon visar på glappet mellan intentioner och verklighet, problemet med att enspråkighet är norm, skillnaden mellan vardagsspråk och skolspråk och hon för en diskussion om det är dags att lägga ner undervisningen i svenska som andraspråk. Hon tar också upp svensk forskning kring lärandets språkliga dimensioner i olika skolämnen.

Pia Nygård Larsson tar upp språkets betydelse i biologiundervisningen. Språket är vårt verktyg för lärande och kommunikation, i såväl skola som samhällsliv. I den meningen är svenska språket något som går utöver svenskämnet. Hon menar att en språk- och textmedveten ämnesundervisning kan ses som en viktig förutsättning för många flerspråkiga elevers lärande och språkutveckling, men faktiskt gynnar alla elever – inte minst med tanke på att språk och text är betydelseskapande resurser som utgör en integrerad del av varje ämne. Ytterst är alla elevers tillgång till den rika språk- och textvärld som varje skolämne utgör en demokratisk fråga.

Lärare med utländsk bakgrund är temat för **Monica Sandlunds** artikel. Genom

4 Lärarkretsens interkulturella dimensioner

lärare med utländsk bakgrund vill man skapa en mångfald i lärarkollegiet som återspeglar mångfalden i elevgruppen och samhället i övrigt, samtidigt som elever med utländsk bakgrund får ett identifikationsobjekt och en förebild i vuxenvärlden. Hon redovisar erfarenheter som några lärare med utländsk bakgrund har av inträdet i svenska skolan. Där framgår det med stor tydlighet att i skolan är det få som intresserar sig för dessa lärares tidigare erfarenheter och därmed går skolan miste om ett viktigt bidrag till den interkulturella kommunikationen i skolan.

Anders Skans tar upp frågan om hur förskolans innehåll och arbetssätt förändras när samhälle, barngrupper och personalgrupper förändras. Antalet flerspråkiga barn har ökat och flerspråkigheten är en av förskolans utmaningar. I Malmö har omkring hälften av förskolebarnen annat modersmål än svenska. Han för en diskussion om behovet av en didaktisk utveckling mot en flerspråkig förskola.

Varför äter man sylt med köttbullar? Det sägs att man är vad man äter. Så vad är man när man äter kött, brunsås, potatis ... och sylt? Det kan ingen riktigt förklara. Man bara gör det för man alltid gjort det. Man har lärt sig att det är gott. Det är kultur. **Caroline Ljungberg** för i sin artikel ett resonemang kring föreställningar, förhållningssätt och förväntningar. Hon visar på att det finns en väsentlig mening med att tala om begreppen kultur, mångkultur och mångkulturalism i relation till utbildning och skola.

Ove Sernhedes artikel har sin utgångspunkt i att barn och unga från storstädernas kommunala förortsskolor alltmer framstår som det nuvarande skolsystemets förlorare. Han anser att vi måste ställa oss frågan varför så många unga i dessa områden inte ser skolan som en länk till eller väg in i samhället. Han påpekar att det till och med är så att unga som växer upp här börjar definiera sig själva som andra klassens medborgare.

Antalet skolor där mellan 40 och 60 procent av eleverna lämnar nionde klass utan behörighet till gymnasieskolan ökar. Han menar att vi står inför en situation där stora delar av dagens unga från de mest "utsatta" stadsdelarna i de tre storstadsregionerna riskerar att tappa tilltron till samhället och därmed hamna i ett tillstånd av permanent marginalisering.

Ingegerd Tallberg Broman redovisar några skolpraktiker som analyserats i projektet *Mångkulturell barndom*. Skolan ska kunna möta och lösa samhällsrelaterade problem och målsättningar, vad gäller såväl lärande och utbildning som omsorg och fostran. Skolan ska hantera de många sociala, kunskapsmässiga, psykologiska och moraliska utmaningar som globaliseringen och den ökade mångfalden innebär.

Kraven på demokratisering och på elevernas, och föräldrarnas, delaktighet är tydligt uttryckta i såväl internationella överenskommelser som nationella styrdokument. Hon menar att det idag är en ny skolsituation som kräver ny kunskapsutveckling. Men det finns en förvånansvärd brist på detta.

DET MÅSTE BLI LIKA VIKTIGT att utveckla skolans demokratiuppdrag som dess kunskapsuppdrag. Till exempel är en bättre biologiundervisning för de flerspråkiga eleverna samtidigt ett led i att uppfylla skolans demokratiuppdrag. I artiklarna framkommer tydligt att det krävs ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete, annars är risken stor att skolan utvecklas till en negativ kraft som lämnar allt fler utan tillhörighet och framtidstro. Det är hög tid att utveckla interkulturella perspektiv på lärande och undervisning där alla, oavsett bakgrund, kan känna tillhörighet och lära sig att leva och lära av varandra. En sådan skola skulle vara en skola för bildning i dess bästa betydelse.

Stockholm september 2011
Solveig Eklund,
redaktör

